

OBSAH

1 Z HISTORIE A SOUČASNOSTI ŘEMESEL	8
1.1 Vývoj řemesel ve starověku.....	8
1.2 Vznik řemesel a živností v našich zemích	8
1.2.1 Bratrstva.....	9
1.2.2 Cechovní zřízení.....	9
1.2.3 Cechovní členství	9
1.2.4 Vandr	9
1.2.5 Mistrovský kus a mistrovská zkouška.....	10
1.2.6 Cechmistrí.....	11
1.2.7 Pokladna cechu a cechovní předměty.....	11
1.2.8 Schůze cechu	11
1.2.9 Vzdělávání v cechu.....	12
1.2.10 Tovaryši	12
1.2.11 Růst dělby práce	12
1.2.12 Neoprávněné provozování živnosti (fušerství, stolířství).....	12
1.2.13 Péče o kvalitu a boj cechů s konkurencí.....	13
1.2.14 Trhy.....	13
1.2.15 Vývoj vztahů mezi cechy	13
1.3 Úpadkové tendence cechovního zřízení.....	14
1.3.1 Rozvoj hospodářství a postupné omezování cechovních práv	14
1.3.2 Zrušení cechů a vznik živnostenských společenstev.....	15
1.3.3 Pokles živnostenských společenstev	15
1.4 Oživení živností a založení obchodních a živnostenských komor	15
1.5 Řemeslníci za 1. republiky.....	16
1.6 Poválečná situace v národním hospodářství.....	16
1.7 Počátky hospodářských komor	16
1.8 Současné postavení řemeslnických a podnikatelských institucí	17
1.9 Hospodářská komora ČR.....	17
1.10 Renesance cechů – živnostenská společenstva.....	19
1.10.1 Společenstvo cukrářů české republiky	20
1.10.2 Cech kamnářů ČR.....	21
1.10.3 Elektrotechnický cech Břeclav	22
Shrnutí 1.....	23
2 VZDĚLÁVÁNÍ ŘEMESLNÍKŮ V EVROPSKÉM, NÁRODNÍM A REGIONÁLNÍM KONTEXTU... 25	25
2.1 Cíle a priority EU v oblasti vzdělávání	25
2.2 Cíle a priority vzdělávací politiky v ČR.....	26
2.3 Změny ve struktuře absolventů	28
2.4 Metodická podpora odborného vzdělávání	29
2.5 Cíle a priority vzdělávací politiky v Jihomoravském kraji.....	29
2.6 Vývojové trendy v oblasti odborného vzdělávání v Jihomoravském kraji	31
2.6.1 Strukturální změny	32
2.6.2 Další vzdělávání pedagogických pracovníků	32
2.7 Uplatnění absolventů středních škol.....	33
2.7.1 Uplatnění absolventů JMK dle oborů	33
2.7.2 Přechod absolventů SOU do praxe v ČR	34
2.7.3 Přechod absolventů středních odborných škol na vysoké a vyšší odborné školy	35
2.7.4 Předčasné odchody mladých lidí ze středních škol	35
2.8 Vztah získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání	36
2.9 Další vzdělávání v JMK	36
2.10 Analýza krajských rozvojových dokumentů	38
3 PRŮZKUM V ČESKÝCH A ZAHRANIČNÍCH FIRMÁCH A VE ŠKOLÁCH	40
3.1 Cíle, cílové skupiny a koncepce průzkumu.....	40
3.1.1 Východiska průzkumu	40
3.1.2 Cíle projektu a cíle průzkumu v zahraničních firmách	40
3.1.3 Cílové skupiny	41
3.3 Průběh průzkumu ve firmách a ve školách	41
3.3.1 Sběr podkladových údajů	41
3.4 Charakteristika respondentů	42
3.4.1 České firmy.....	42

3.4.2	Firmy se zahraniční účastí – německé	45
3.4.3	Rakouské firmy	46
3.5	Výsledky průzkumu a jejich interpretace	47
3.5.1	Které řemeslné profese v JMK chybí	47
3.5.2	Potřeba řemeslníků v budoucích letech	49
3.5.3	Kvalita řemeslníků podle představ podniků	50
3.5.4	Očekávání firem od školského systému v odborném vzdělávání	51
3.5.5	Představy podniků o obsahu dalšího vzdělávání	51
3.5.6	Představy podniků o organizaci dalšího vzdělávání	53
3.5.7	Způsoby získávání nových řemeslníků pro podnik	54
3.5.8	Problémy s pracovníky	55
3.5.9	Spolupráce podniků se školami	56
3.5.10	Připomínky podniků k dalšímu vzdělávání	57
3.5.11	Nedostatečně pokryté oblasti vzdělávání řemeslníků	59
3.5.12	Představy firem o pobídkách k rozvoji dalšího vzdělávání	59
3.6	Hlavní poznatky z průzkumu ve školách	61
4	AKTUÁLNÍ NÁZORY FIREM, ŠKOL A CECHŮ K PROBLEMATICE ŘEMESLNÍKŮ A JEJICH VZDĚLÁVÁNÍ	63
4.1	Cíle a organizace řízených rozhovorů	63
4.2	Příprava a průběh rozhovorů	63
4.3	Popis situace, v níž se rozhovory konaly	64
4.4	Které řemeslné profese považují dotázaní za nedostatečné	64
4.5	Realizace dalšího vzdělávání v JMK	65
4.6	Informovanost na úrovni obcí s rozšířenou působností	65
4.7	Zvýšení úlohy profesních společenstev	65
4.8	Posílení společenské prestiže řemeslných profesí	66
4.9	Potřeba novelizace legislativy v oblasti řemesel	66
4.10	Zvýšení ekonomické stimulace	67
4.11	Místní centra celoživotního vzdělávání	67
4.12	Způsob sledování potřeby a nabídky řemeslných pracovníků	68
4.13	Shrnutí a doporučení pro Jihomoravský kraj	69
5	POZNATKY Z PŘÍPADOVÝCH STUDIÍ	72
5.1	Případové studie z firem	72
5.2	Případové studie ze škol	73
6	ZAHRAANIČNÍ ZKUŠENOSTI SE VZDĚLÁVÁNÍM PRACOVNÍKŮ ŘEMESLNÝCH PROFESÍ	75
6.1	Situace v Německu	75
6.1.1	Německý vzdělávací systém	75
6.1.2	Odborné vzdělávání v Německu v duálním systému	76
6.1.3	Realizace vzdělávání v duálním systému	77
6.1.4	Úloha obchodních a průmyslových komor a řemeslnických komor v duálním systému	77
6.1.5	Závěrečné zkoušky v duálním systému	77
6.1.6	Kvalifikační soustava v Německu	78
6.1.7	Průzkum ČNOPK u německých investorů	79
6.1.8	Případová studie z mezinárodní firmy	80
6.2	POPIS STAVU ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V RAKOUSKU	82
6.2.1	Rakouský vzdělávací systém	82
6.2.2	Rakouský duální systém	84
6.2.3	Vzdělávání v EU za rakouského předsednictví	86
6.2.4	Pohled rakouského podnikatele na vzdělávání řemeslníků v Česku	86
6.3	Zkušenosti z praxe celoživotního učení v evropských zemích	88
6.3.1	Švédsko	88
6.3.2	Nizozemí	88
6.3.3	Dánsko	89
6.3.4	Spojené království	89
6.3.5	Francie	90
7	KDO DOSÁHNE NA „ZLATÉ DNO“ NEBOLI SUCCESS STORIES Z OBLASTI ŘEMESLNÝCH PROFESÍ	91
7.1	Něco málo z historie českých řemesel	91
7.2	Historická role komory při podpoře živnosti a řemesel	92
7.3	Vracíme se k řemeslnickým cechům – podpoře řemeslných profesí	92

7.4 Základní problémy nedostatku řemeslných profesí	92
7.5 Úspěšní učni - success stories	94
7.6 Péče podniků o učňovský dorost	96
7.7 Akceptujeme proměny řemeslných profesí	97
Shrnutí 7	97
8 PROGNOZA POTŘEB A VÝVOJE KVALIFIKAČNÍ STRUKTURY PRACOVNÍKŮ ŘEMESLNÝCH PROFESÍ.....	99
8.1 Prognóza trhu práce a potřeb vzdělávání.....	99
8.2 Porovnání vývoje struktury zaměstnanosti v ČR	99
8.2.1 Porovnání vývoje struktury zaměstnanosti podle odvětví.....	100
8.2.2 Porovnání vývoje struktury zaměstnanosti podle profesí.....	100
8.3 Zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu v ČR a ve vyspělých zemích	101
8.4 Vlivy na strukturu řemeslných profesí a možnosti jejího ovlivňování	102
8.5 Problémy v oblasti pracovníků řemeslných profesí a možnosti jejich řešení.....	105
8.5.1 Zabezpečení dostatečného počtu řemeslníků	105
8.5.2 Pokles populace a nevyužití kapacity škol	106
8.5.3 Nedostatek řemeslných profesí pro národní hospodářství i pro domácnosti	107
8.5.4 Vývoj struktury zaměstnanosti	107
8.5.5 Technologické přeměny a lidská práce	108
8.5.6 Profese s předpokládanou uplatnitelností v JMK	109
8.5.7 Ujasněnost vzdělávací politiky	109
8.5.8 Využití dalšího vzdělávání k získání chybějících pracovních sil	110
8.5.9 Přeměna škol na centra celoživotního vzdělávání.....	111
8.5.10 Zvláštnosti distančního studia	112
8.5.11 Učení elektronickou formou (e-learning).....	112
8.5.12 Spolupráce podniků a škol.....	113
8.5.13 Využití strukturálních fondů v období 2007 - 2013	114
8.5.14 Informační zabezpečení.....	114
8.6 Role sociálních partnerů v projektu	115
8.6.1 Role JMK v projektu	115
8.6.2 Role škol.....	116
8.6.3 Role podniků a institucí.....	118
8.6.4 Role úřadů práce	118
8.6.5 Role živnostenských úřadů	118
8.6.6 Role nově zřízených institucí	118
8.6.7 Možnosti zapojení do řešení projektů v období 2007- 2013	119
8.7 SWOT analýza současného stavu pracovníků řemeslných profesí	120
9 SLEDOVÁNÍ POTŘEBY A NABÍDKY PRACOVNÍKŮ ŘEMESLNÝCH PROFESÍ.....	122
9.1 Změny ve společnosti	122
9.2 Sledování potřeb	122
9.3 Nabídka pracovníků	123
9.4 Zahraniční zkušenosti	125
9.5 Vytvoření partnerství na regionální a místní úrovni	128
Shrnutí 9	129
10 PORADENSTVÍ.....	130
10.1 Školské poradenství.....	130
10.2 Poradenství ve struktuře úřadů práce	130
10.3 Poradenství v jiných institucích.....	132
11 ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ PRO JMK	133
11.1 Metodologická východiska řešení	133
11.2 Závěry k prognóze potřeb a vývoje pracovníků řemeslných profesí.....	133
11.2.1 Společensko- ekonomické zázemí.....	133
11.2.2 Změna požadavků na pracovníky	134
11.2.3 Průzkum zaměstnanosti	134
11.2.4 Podněty médiím	135
11.2.5 Zákon k celoživotnímu vzdělávání.....	135
11.2.6 Nabídka a poptávka po pracovnících řemeslných profesí.....	135
11.2.7 Extrémní míry nezaměstnanosti	135
11.2.8 Spolupráce škol a podniků.....	135
11.2.9 Posílení funkce hospodářských komor	136

11.3 Náměty a doporučení k řešení	136
11.3.1 Zpracovat koncepci celoživotního učení JMK.....	136
11.3.2 Posílit metodické řízení a hodnocení odborných škol.....	136
11.3.3 Doporučená opatření v řízení středních škol včetně zajištění v rozpočtu.....	137
11.3.4 Zkvalitnit praktický výcvik ve středních školách s výučním listem.....	137
11.3.5 Jak se vyrovnat s nedostatkem kvalifikovaných řemeslníků?.....	138
11.3.6 Regulovat poměr všeobecného a odborného vzdělávání a zainteresovat podniky.....	139
11.3.7 Rozšířit vliv krajských orgánů na soukromé subjekty.....	139
11.3.8 Ujasnění dělby práce institucí na trhu práce a trhu dalšího vzdělávání.....	139
11.3.9 Zaměření poradenských pracovišť k racionálnímu rozhodování klientů.....	139
11.3.10 Připravit náměty k mediální propagaci řemeslné práce.....	140
11.3.11 Zřídit Informační, poradenské a vzdělávací středisko při RHK Brno.....	140
11.3.12 Prodloužení délky studia v odborných školách.....	142
11.3.13 Opatření k podpoře rozvoje dalšího vzdělávání.....	142
11.4 Náměty pro řešení otázek rozvoje řemeslných profesí v dalších projektech	142
11.4.1 Zřízení informačního, poradenského a vzdělávacího střediska.....	142
11.4.2 Ověřit duální systém v ČR.....	143
11.4.3 Profesionální a sociální integrace mládeže.....	143
11.4.4 Snížit nezaměstnanost v JMK.....	143
11.4.5 Pokračování v řešení problematiky řemesel zapojením do projektů v období 2007 - 2013.....	143
11.4.6 Cesty k řešení problému kvalifikační struktury obyvatel.....	144
11.4.7 Účast v projektu UNIV II.....	144
11.5 Závěrečný tabulární přehled námětů, návrhů a doporučení	145
11.6 Přínos projektu „Řemesla“	146
12 ZÁKLADNÍ POJMY	149
Příloha č. 1 METODOLOGICKÉ PŘÍSTUPY K ŘEŠENÍ PROJEKTU Řemesla	151
Příloha č. 2 STRATEGIE CELOŽIVOTNÍHO UČENÍ ČR	153
NÁVRHY OPATŘENÍ NA PODPORU ROZVOJE CELOŽIVOTNÍHO UČENÍ	153
13 ZKRATKY	158
14 LITERATURA	160
Související internetové stránky	162
Publikování výsledků projektu řemesla	163
Summary	164